

W trosce o przyrodę, wodę i stawy rybne ”

Mając powyższe na względzie przedstawiam rybacki punkt widzenia na sprawy gospodarki wodnej w Polsce.

Krzysztof Karoń – Prezes Związku Producentów Ryb

Działania Związku Producentów Ryb w trosce o zasoby wodne!

Głównym statutowym celem działalności ZPRyb jest dążenie do zapewnienia optymalnych warunków prowadzenia produkcji rybackiej przez członków Związku.

Podstawowym warunkiem życia ryb jest woda, dlatego zagadnieniom związanym z ilością i jakością wód, rybacy poświęcają „od zawsze” bardzo wiele uwagi i działań!

Z powyższych powodów ZPRyb podejmuje w tym temacie wiele przedsięwzięć. Szczególnie w ostatnich latach w związku z niskim stanem wiedzy społeczeństwa i wielu decydentów o problemach gospodarki wodnej a w tym i produkcji rybackiej z równoczesnym narastaniem presji „pseudo- ekologów” czy wręcz „ekoterrorystów”, chcących podporządkować całkowicie funkcjonowanie stawów rybnych i produkcji rybackiej pod źle rozumiane interesy ochrony przyrody. Dlatego zmuszeni jesteśmy do podejmowania akcji informacyjnych dotyczących popularyzacji wiedzy o polskich zasobach wodnych i gospodarce rybackiej. Z w/w względów również podczas dzisiejszego panelu dyskusyjnego pozwalam sobie przedstawić rybacki punkt widzenia na sprawy związane z polską gospodarką wodną.

Stawy rybne.

Już w zamierzchłych czasach Karol Wielki (747-814) - król Franków, cesarz rzymski - w swoich rozporządzeniach (kapitulacjach) polecił zarządzającym majątkami, aby dopilnowali powstawania budowli wodnych /stawów/ do hodowli ryb. Można więc bez przesady powiedzieć, że był On prekursorem zarówno budowy obiektów retencji wód jak i produkcji rybackiej na terenie Europy. Jednakże jak to często stwierdza się w historii „Pierwsi byli Chińczycy”. To z tamtych terenów idee zarówno budowli stawowych jak i chowu ryb na nasze tereny przenieśli mnisi zakonni .

Na ziemiach polskich stawy zaczęto budować od XII wieku. Głównym celem był chów ryb-głównie karpia.

Dziś na znaczenie polskich stawów rybnych należy patrzeć znacznie szerzej niż tylko pod kątem pozyskiwania mięsa ryb z następujących względów:

1/. Szczególnie ważna i pozytywna funkcja stawów to retencja wód.

- Retencja wód w Polsce to bardzo ważne zadanie strategiczne gdyż jesteśmy w Europie krajem o najmniejszych zasobach wód w przeliczeniu na jednego mieszkańca a ponadto wodą gospodarujemy źle! W Szwajcarii, Austrii każdy litr wody użytkowany jest kilkukrotnie - w Polsce tylko raz!

- Szczególnie korzystna funkcja stawów rybnych w retencjonowaniu wód wynika z tego, że woda magazynowana jest na powierzchni aż 550 km², a więc na powierzchni przekraczającej powierzchnię wszystkich zbiorników zaporowych w Polsce /ok. 500 km/.

Ogromną zaletą stawów jest nie tylko duża ilość retencjonowanej wody ale również ich położenie - głównie tam, gdzie nie ma lub jest bardzo mało naturalnych zbiorników wodnych - jezior. Najwięcej stawów zbudowano w środkowej i południowej Polsce!

- Retencja wody w stawach wynosi około 1.800 milionów m³.

Czy to dużo czy mało ? Odpowiedź uzyskujemy porównując:

- powierzchnia jeziora Śniardwy wynosi 106 km² i gromadzi ok. 690 mln m³

- pow. zalewu Zegrzyńskiego to 33 km² 94 mln m³

- pow. zalewu Jeziorsko to 42 km²202 mln m³

Retencyjna wody w stawach wynosi więc:

- 2,4 x pojemności jeziora Śniardwy;

- 8,3 x objętości zbiornika Jeziorsko;

- 18 zbiorników typu zalewu Zegrzyńskiego!

- Bardzo ważne jest to, że stawy wzbogacają ekosystemy wodne, poprzez równomierny i powolny odpływ wód ze stawów, pobranych podczas nadmiaru wód wiosną i oddających wodę latem, zapewniając stałe przepływy wody w tych systemach!

- Retencja wód w stawach jest najefektywniejsza, gdyż woda pobierana jest wiosną, podczas nadmiaru wód po roztopach zimowych do opróżnionych całkowicie jesienią stawów. Rzeki i jeziora nadmiaru wód nie retencjonują, tylko przepuszczają je w ramach naczyń połączonych. Zbiorniki zaporowe mniej retencjonują wód, gdyż są opuszczane tylko częściowo na okres zimowy.

- Stawy spełniają bardzo ważną rolę przeciwpowodziową i przeciwpożarową.

- Budowa stawów i retencjonowanie w nich wód nie obciążają w ogóle budżetu Państwa w odróżnieniu od retencji wód w zbiornikach zaporowych, ponieważ 100% kosztów retencji wód w stawach pokrywają rybacy!

2/. Stawy rybne i ich nieoceniony, pozytywny wpływ na środowisko

- Zmagazynowana woda w stawach rybnych o powierzchni około 550 km² wyparowuje średnio w ciągu sezonu wegetacyjnego wodę w ilości 1 litra w ciągu 1 sekundy z każdego hektara swej powierzchni. Oznacza to, że w każdej godzinie w Polsce ze stawów średnio wyparowuje ponad 250 miliardów litrów wody, a w upalne dni letnie ponad dwa razy więcej! Ma to przeogromny, korzystny wpływ na mikroklimat i środowisko przyrodnicze.

- Woda stawowa wzbogaca przyrodę będąc ostoją wielu zwierząt. Daje możliwość wodopoju i kąpeli zwierzętom leśnym i polnym. Bytuje na nich około 130 gatunków ptaków na 435 rejestrowanych w kraju. Liczba ptaków na stawach jest bardzo zróżnicowana w sezonie, zależna jest najczęściej od powierzchni kompleksu stawowego, jego stanu technicznego, może

kształtować się od kilkuset do kilku tysięcy dziennie.

-Woda stawów rybnych jest poważnym zapleczem dla potrzeb przeciw pożarowych.

3/. Wpływ produkcji ryb w stawach na jakość wód zlewni

Cytat z dyrektywy Unii Europejskiej: „z punktu widzenia nadzoru wodnego, stawy nie są obciążeniem dla środowiska, ale generalnie ulepszają jakość wody poniżej stawu.

Stawy karpiove uwalniają wodę lepszej jakości niż tą, którą otrzymują. Dodatkowo, stawy są zbiornikami - magazynami wody i poprawiają mikroklimat”.

- Wiele gospodarstw stawowych pobiera bardzo zanieczyszczone wody po roztopach śniegu, wody poburzone, a często z cieków prowadzących wody pozaklasowe. Rybacy te wody doprowadzają zawsze do II klasy czystości, co jest warunkiem hodowli ryb!

Woda zostaje oczyszczona! Następuje to na skutek naturalnego obiegu materii w ramach „łańcucha pokarmowego stawu”, zabiegów hodowlanych, sedymentacji osadów, mineralizacji mułu stawowego poprzez wapnowanie, napowietrzenie, osuszenie i przemrożenie dna stawowego po spuszczeniu jesiennym wody ze stawów.

- O braku negatywnego oddziaływania stawów rybnych na środowisko najbardziej przekonująco świadczy to, że budowane już od średniowiecza wielkie kompleksy Stawów Milickich, Śląskich, Przygodzickich nie spowodowały - mimo upływu setek lat- szkód w środowisku wodnym i przyrodniczym, a wręcz odwrotnie, na stawach tych utworzono wiele rezerwatów i parków krajobrazowych, a ostatnio obszarów chronionych „Natura 2000”!

- Kompleksowe badania z ostatnich lat przeprowadzone przez naukowców z IMiUZ Falenty, wywiodyły bardzo ważny wniosek o wpływie stawów rybnych na jakość wód zlewni, który określono następująco:

„Stawy rybne są najtańszym sposobem oczyszczania wód”!!!

4/. Jakie są potrzeby producentów ryb wynikające z dostępu do wody?

Producenci ryb potrzebują zapewnienia poboru wody najlepszej jakości w wystarczającej ilości, pozwalającej na optymalne utrzymanie ryb! Jest to jednak w obecnych czasach hasło z rodzaju pobożnych życzeń m. in. z powodu nieprzyjaznego rybactwu prawa - Ustaw: Prawo Wodne, Ochrony Środowiska, Ochrony Przyrody, O Rybactwie Śródlądowym itd.

Aktualne przepisy prawne zezwalają na prowadzenie produkcji rybackiej w stawach bez wymogu specjalnych zezwoleń – ale ! :

- Na zasadzie tymczasowości, wynikającej z braku zagwarantowania trwałości pozwoleń wodno prawnych dla gospodarstw stawowych!

- Nie dają żadnej gwarancji zabezpieczenia poboru wystarczającej ilości wody, określonej w pozwoleniu wodnoprawnym. A w praktyce z różnych pozamerytorycznych względów, często ilość dostępnej wody ulega zmniejszaniu na skutek niefrasobliwego wydawania nowych pozwoleń wodnoprawnych i pobierania wód bez pozwoleń itd !

- Nie dają żadnej gwarancji dopływu odpowiedniej jakości wody! Rybak, który przeważnie jako pierwszy stwierdza zanieczyszczone wody płynące w rzekach i podejmuje, jeśli zdąży, akcje ochrony stawów przed dostaniem się do nich zanieczyszczeń - by ochronić ryby przed śnięciami, często naraża się na poważne kłopoty ze strony decydentów odpowiedzialnych za złą pracę np. komunalnych oczyszczalni ścieków itp.! Rozpoczynają się intensywne kontrole, ale działalności rybaka zamiast źródeł zanieczyszczeń! Następują próby odebrania rybakowi pozwolenia wodnoprawnego itd., itp!

Nakładają w pozwoleniach wodnoprawnych restrykcyjne obowiązki na rybaka w zakresie obowiązków pełnego/100%/ utrzymania urządzeń hydrotechnicznych i cieków mimo, że służą one często również innym, poza rybackim użytkownikom !

_Wiele działań władz odpowiedzialnych za środowisko jest całkowicie nieracjonalnych z punktu widzenia rybaków- chodzi np. o :

_Całkowite podporządkowywanie spraw rybackich pod nienaturalnie tworzone obszary „Natura 2000”- bez pytania o opinię rybaka, na jego stawach rybnych - sztucznie zbudowanych dla produkcji ryb!. Nawet na stawach zbudowanych w ostatnich latach! Nie bierze się w ogóle pod uwagę oczywistego faktu, że to dzięki rybakom i ich stawom rybnym tworzą się siedliska ptaków a nie w wyniku wejścia Polski do UE, wydania decyzji administracyjnej o utworzeniu obszaru „Natura 2000” itd!

Otaczanie całkowitą opieką prawną plagi kormoranów wyjadających ryby i plagi bobrów, uszkadzających ziemne budowle hydrotechniczne na stawach, zaślaniając się nieprawdziwymi informacjami, że wymaga tego Unia Europejska! – Ptaki wyjadają ryby i paszę im podawaną, przenoszą chory, wzbogacają wody w stawach w składniki biogenne azot, fosfor – powodujące nieraz nadmiernie intensywne zakwity glonów w tym szkodliwych sinic powodując śnięcia ryb.”

By stawy przetrwały i nie zginęły z krajobrazu Polski, w związku z radykalnym spadkiem opłacalności produkcji rybackiej, muszą być poczynione reformy, przysługujące stawom z tytułu funkcji jakie one spełniają w najważniejszej roli, to jest retencji wody i poprawy jej jakości, oraz walorów przyrodniczych!

Zmiany powinny nastąpić w prawodawstwie, zaczynając od ustawy Prawo Wodne, która powinna zapewniać priorytet dla gospodarki stawowej trwałego zaopatrzenia w wodę, szczególnie dla gospodarstw już istniejących. Należy premiować gospodarstwa rybackie za ilość retencjonowanej wody!

Prawo ochrony środowiska, ochrony przyrody, ustawa o rybactwie śródlądowym - powinny zapewnić wsparcie użytkowników stawów w gospodarowaniu zasobami przyrody na stawach i partycypowania w kosztach rekompensat strat powodowanych w kompleksach stawowych przez zwierzęta chronione, będące szkodnikami rybackimi! Należy zapewnić udział ichtiologów w podejmowaniu decyzji o stanie pogłowia zwierząt na stawach!

- **Reasumując powyższe należy stwierdzić, że producenci ryb potrzebują:**

- gwarancji trwałości pozwoleń wodno prawnych ;

- partycypacji w kosztach utrzymania stawów pozostałych grup społecznych na rzecz których stawy pełnią dodatkowe funkcje z powodu tego, że stawy pełniące funkcje retencji wód, na rzecz nie tylko hodowli ryb, ale również na rzecz interesów ogólnie narodowych, powinny być traktowane jako dobro ogólnie narodowe!

Jeśli się tego nie spełni to stawy w przyszłości znikną z krajobrazu Polski, podobnie jak dawne stawy młyńskie czy uprawy polskiego lnu ! A wraz z nimi z obszarów „Natura 2000” zostanie tylko nazwa bo zabraknie tam wielu ptaków itd. Jednocześnie radykalnie zmniejszy się retencja wód a w efekcie Polska stanie się krajem suszy!!!

